

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. Conceptu quidditativus substantiæ vt distinctæ ab accidenti
explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

non possumus sursum ascendere prædicatione formali, & dicere, Rationale est animal, aut est sensitiuum, sicuti postquam diximus *Petrus est homo*, possumus dicere, homo est animal, animal est viuens, & sic ascendere vsque ad supremum genus substantiæ: ergo rationale non intrat rectam lineam prædicamentalem, in qua omnia quæ directè constituuntur per prædicationes formales ascendunt vsque ad supremum genus, & descendunt vsque ad viti- mum indiuiduum.

De Deo Optimo Maximo multi latè disputant, an in prædicamento sit constituendus necne. D. Augustinus de cognitione veræ vitæ cap. 2. Deum amouet à prædicamento, quia existimat in prædicamento substantiæ tantum constitui substantias illas, quæ physicè accidentibus subsunt, quod Deo minime conuenit, in quo nulla datur accidentium compositio, sed summa simplicitas essentiæ cum attributis. Conclusionem D. Augustini absolutè traditam defendit communis Scholasticorum sententia, quæ negat Deum in prædicamento constitui. Deum poni posse in prædicamento substantiæ defendunt Gregorius in 1. distinct. 8. quæst. 3. artic. 2. Gabriel & Ochamus ibidem, quæst. 1. quod tantum negandum esse ait Hurtadus disputat. 9. Metaphysic. sect. 4. quia aliter Patres loquuntur, quorum vestigia sequi debemus non quia ratio aliqua metaphysica prohibeat Deum in prædicamento constitui. Consentit Arraga disput. 3. sect. 2. qui asserit in sensu vñtiori, quo in Scholis substantiæ nomen desumitur proculdubio posse poni in prædicamento, licet certum sit ponendum non esse sumpta substantia in sensu, quo illam Augustinus desumpsit, quia in Deo summè simplici non inuenitur ratio substantiæ, quæ accidentibus physicè substat. Subscribant ferè omnes recentes, qui asserunt quæstionem hanc parè esse de nomine. Si placet lege Hurtadum supra, quia benè dissoluit omnia, quibus probari intenditur Deum non posse poni in prædicamento, quæ non refero, quia omnia parui momenti, & nullius doctrinæ. Certum est naturam diuinam non posse esse communem pluribus inferioribus, quia non possunt plures naturæ diuinæ, neque per intellectum excogitari. Certum est etiam rationem entis infiniti, & increati posse vñuocè dici de omnibus attributis diuinis realiter identificatis, & per intellectum distinctis, certum est etiam rationem personalitatis increatæ, & infinitæ posse vñuocè dici de tribus personalitatibus diuinis inter se distinctis, & cum essentia identificatis. Insuper constat ex doctrina Controvers. 1. Punct. 5. posse mente præscindi rationem entis à Deo, & creaturis, ex vi cuius præcisionis fit vna per intellectum, ex quo infertur posse abstrahi rationem substantiæ à creatura, & increata, quod sufficeret vt substantia sic abstracta genus esset ad creatam, & increatam insuper Controv. 1. Punct. 8. probauimus rationem entis sic abstractam esse vñuocam, quod eadem ratione dicendum est de substantia simili abstractione præcisâ. Certum est intra rationem entis creati, & finiti Deum non comprehendî, quia ratione excludo cum communi sententia Deum à prædicamento, & assero hæc tantum in se claudere entia finita, & creata, non alia ratione nisi quia de his tantum fuere instituta, vt significaretur quantum Deus infinite perfectus à creatura distaret, licet nulla possit ratio efficax assignari, propter quam non potuisset institui prædicamentum quoddam, cuius ratio suprema abstraheret à substantia creata & increata, sub quo posset constitui Deus tanquam ratio particularis indiuisibilis, & immultiplicabilis in alios Deos inferiores, aut similes.

CONTROVERSIA VI.

De primo membro diuidente quod est substantia.

INTER omnia prædicamenta primum sibi locum substantia vendicat, quia hæc est primum ens, & longè perfectius accidentibus, de qua modo hanc constituo Controversiam.

PUNCTUM I.

Conceptus quidditatus substantiæ vt distincta ab accidenti explicatur.

§. I.

Aliorum sententia.

Vlgaris opinio substantiam ab accidenti distinguere, per independentiam à subiecto, iuxta quam dicitur, essentiam accidentis esse inhærere, seu dependere à subiecto, & essentiam substantiæ carere hac dependentia, seu inhærentia, in quo sensu explicant communem definitionem substantiæ *ens perse*, qui hanc dicendi modum sectantur. Politiores Neoterici frequenter hunc dicendi modum reiciunt: quia forma equi est substantia, dependetque à subiecto, & illi inhæret, sicuti dependet, & inhæret quantitas: ergo ex hoc capite non possunt differre substantia & accidens, siquidem vtrique communis est inhærenti conceptus. Dices subiectum formæ equi hac deficiente exigere aliam, quæ huius loco substituatur, & deficiente formæ accidentali non aliam loco illius exposcere. Nec vera, neque ad rem solutio: non vera, quia multorum fert opinio, quam tradidi Controvers. 2. Physic. Punct. 7. materiam quatenus est ex se posse sine forma existere. Sed esto non possit: certius est materiam non posse esse sine quantitate, & nullum subiectum posse esse sine præsentia, siquæ aliam necessariò esse concedendam, si ab hac remoueat. Non ad rem, quia hæc differentia non pertinet ad inhærentiam, neque ad inhærentiæ negationem spectat: ergo licet ex hoc capite differant substantia, & accidens non benè vtriusque natura explicaretur per dependentiam seu dependentiæ negationem. Solet adduci pro hæc- tentia D. Thomas 3. part. 9. quæst. 7. artic. 1. ad 2. Vbi docet proprium substantiæ esse exigere non esse in alio tanquam in subiecto. Ego D. Thomam interpretor de substantia completa, cui hoc conuenit, & non illum de quacunque substantia intelligo.

Alij substantiam definiunt, quod est *alicuius constitutum*, quod accidenti conuenire non putant. Ego non ex hoc capite formam substantialem ab accidentali discerno, quia harum neutra est constitutiuum subiecti, quod supponit, & vtraque constituit compositum, seu concretum compositum ex ipsa, & subiecto: ergo per hanc rationem constituendi in nihilo hæc formæ differunt. Dices formam substantialem, veluti formam equi esse constitutiuum compositi substantialis, & formam accidentalem, veluti albedinem, esse constitutiuum compositi accidentalis, ex quo capite differunt, tanquam accedens, & substantia: quia forma constitutiuum compositi accidentalis accedens est, & forma constitutiuum substantialis formæ substantiæ essentiam exhibet. Dicis verum, sed principium petis, & explicis idem per idem, inquirimus rationem substantiæ, & illam explicas per constitutiuum substantiæ, cuius naturam venamur. Secundò, ideo totum constitutum ex subiecto, & forma substantiali substantia est, quia forma per quam constituitur, est substantia: ergo prius est formam secundum se esse substantiam, quam totum ex illa constitutum esse substantiale: ergo aliunde explicanda est natura formæ substantialis, non per totum, quod constituit, quod cognosci non poterit, nisi prius forma per quam constituitur nobis innotescat.

Plerique conceptum explicant substantiæ per radicem substantiæ, illudque ens substantiale appellant, quod est substantia radix. Reiciunt multi definitionem hanc, quia substantia radix substantiæ non est, & substantiæ constitutiuo gaudet. Non placet hæc impugnatio, quia si ex eo quod natura substantiam exigit, per ordinem ad hanc in esse substantiæ constituitur, potiori iure substantia substantia dicitur, quia per ordinem ad ipsam naturam ab ipsa distincta in esse substantiæ constituitur. Reicio hunc dicendi modum, quia iuxta illum difficile poterit reddi ratio, propter quam, quantitas aliudve huiusmodi accedens substantiæ non sit radix, nunc enim dicimus quantitati substantiam non competere, quia est accedens: & si dicamus constitutiuum substantiæ esse substantiam exigere, dicemus

dicemus non esse substantiam, quia illi substantia non conuenit, vitiosumque circulum manifeste committimus.

4 Hurtad. disput. 10. Metaph. sect. 2. modum alium explicandi substantia naturam inuenit: asserit substantiam esse conceptum quidditarium rei quo durante, res durat, ceterum omnibus mutatis aut circumscriptis. Hic dicendi modus hucusque coincidit cum alio, quo substantia solet explicari per oppositionem cum accidenti, cuius natura est posse adesse, & abesse, absque subiecti corruptione. Quem dicendi modum ferè omnes impugnant, quia tam forma substantialis, quam accidentalis abesse potest sine corruptione subiecti, & neutra sine corruptione compositi ex subiecto, & forma; sed occurrit illius author verbis illis, quo durante res durat, & docet illam particulam res intelligendam esse strictè, de his, quæ absolute res dicuntur, ac proinde etiamsi durante & deficiente albedine duret, & deficiat album, non tamen idè dicitur substantia, quia album res non est, talis enim dicitur homo, seu Petrus, non album, neque nigrum. Quid autem sit res, explicat Hurtadus dicens esse id, per quod respondemus quæstioni in quid: cum enim interrogamus quid est hoc? non dicimus esse album, aut nigrum, sed est homo, vel equus: similiter si ininterrogetur, quid emeritis? respondemus emi equum, bouem, non album aut nigrum: concludit author huius sententia n. 10. substantiam esse, quæ est absolute res, & eam constituit modo explicato, dicitur videri sibi rem hanc deducere ad prima principia.

5 Dicerem ego non ad prima principia, sed ad difficultatis initium per tot implexos circuitus quæstionem traxisse Hurtadum, neque principium aliud ex quo substantia naturam cognoscamus his nominibus dedisse, multa enim sunt, quæ hunc dicendi modum improbant, quorum pleraque illius autorem præuidisse non inficior, sed illorum solutiones nobis non ostendisse existimo, quod sic suadeo. Conclusio est, substantiam esse rem, aut constitutum illius, rem autem esse id, quo respondemus quæstioni in quid, ex quo infero substantiam esse id, quo respondemus quæstioni in quid. Legitimam, & per se notam existimo esse illationem, ex qua sic arguo: Quando agimus de re aliqua artificiali, & interrogamus, quid sit? quisque doctus respondet, est mensa, vel cathedra. Secundo si interrogemus quid emeritis? rectè respondetis emi pallium, pileum, vel togam: sed hæc omnia sunt entia artificialia, quorum forma accidens est: ergo rectè respondetur quæstioni in quid entitatibus accidentalibus: ergo sunt res: ergo illis substantia ratio competit. Respondet Hurtadus: hæc vulgò res dicitur secundum quid, & non absolute, quia rectè cognoscitur idem manere lignum destructa cathedra, & rem illam esse lignum, rationemque cathedræ accidentalem esse, seu accedens. Videamus quid rei Hurtadi habeant verba. Inquiri ex quo capite cognoscamus lignum esse rem, & cathedram, quæ antea fuerat, & iam est destructa, rem non fuisse? non ex definitione, quam tradit Hurtadus, quia has entitates artificiales res vocamus; & ad definitionem explicandam recurrit Hurtadus ad notitiam, quam iam aliudè habemus lignum esse rem, & cathedram non esse talem. Rursus sicuti dicimus emisse Æthiopem, qui dicit formam accidentalem. Respondet Hurtadus nos dicere emisse Æthiopem ad discriminandum illum hominem ab aliis. Fateor hoc, sed quid ad rem, si quando interrogas quid emeritis, respondeo, emi Æthiopem ad discriminandum hominem ab aliis: ergo iam quæstioni in quid, respondetur per concretum accidentale, siue ob illam rationem: ergo non bene respondemus substantiam esse id, quo respondemus quæstioni in quid.

6 Apriori efficacissimè eandem sententiam rejicio. Nomina imposita sunt ad placitum, & omnia sunt extrinseca rebus, quibus imponuntur: ergo ex nomine non potest colligi substantia, seu quidditarius rei conceptus, quodcumque enim nomen potuit cuiusque rei accommodari: ergo ex eo quod aliqua entia vocentur hoc nomine res, non potest colligi, an sint substantia, vel accidentis. Dices verum esse hoc nomen res impositum fuisse accidentibus, iam tamen solum esse substantiis impositum: sed vnde hoc tibi constet inquiri, hoc enim per se non est notum, & quo lumine appareat albedinem non gaudere nomine res prius ignoreo: sed esto, do gratis, nomen res tantum impositum esse substantiis significandis, & deinde proba malè illo explicari quidditarium substantia conceptum, quia si ego inquirerem, quid est gladius, & responderes quod

vocatur nomine entis, æquè illius naturam ignotam relinqueres, non enim ex nomine possem ego illius essentiam agnoscere: sic in præsentia contingit; inquirimus quid sit substantia, respondes, id, quo respondemus quæstioni in quid: rogamus vltra, quo respondemus quæstioni in quid? respondes illo quod vocatur res, vnde de primo ad vltimum, substantiam definis per illud, quod vocatur res, quæ definitione non explicas, sed confundis substantia naturam, magis enim nobis innotescit per hoc nomen, substantia, quam per hoc nomen res, quia apud omnes constans est quantitatem, albedinem, & alias entitates, quas accidentia vocamus, non gaudere hoc nomine substantia, & apud multos hoc nomen res etiam supposita hominum impositione ad significandum æquè quadrat substantia, & accidenti.

7 Propius ad veritatem accessit Arriaga disp. 4. Metaph. sect. 6. ubi sic substantia essentiam explicat, substantia est quidquid intrinsecè constituit primam rem: nomine primæ rei intelligi vult, id, quod primò, & per se intenditur à natura, vel primò, & per se existit, vel quia est prima radix cæterorum. Sub hac definitione comprehenduntur Deus, & Angelus, & quodcumque totum simplex, siue materiale, siue spirituale, comprehenditur etiam materia prima, quia hæc omnia sunt prima entia, quæ nullum aliud supponunt, quod efficiat, sed sunt prima subiecta, cui reliqua, quæ cum illis vnum component debent accidere. Forma substantialis hac definitione continetur, quia est prima radix cæterorum. Ideo enim probauimus Controuerf. 3. Physicæ Punct. 1. dari formam substantialem, quia datur vnum principium ex quo passionem, & accidentia omnia, quæ vnius speciei individua comitantur originem trahunt. Si obicias materiam primam tantum esse primam radicem: Respondet Arriaga materiam primam indifferentem esse ad hanc, vel illam formam, & consequenter ad has, vel illas compositi passionem, & ita illarum radicem non esse. Quod si detur aliqua materia ad vnam formam determinata, illa tantum erit principium passuum accidentium, & proprietatum totius, quod composit, & ita forma erit prima radix actiua harum proprietatum, quod omnes teneri defendere rectè ait Arriaga, ut formam substantialem tueantur; si enim hæc non datur, ut sit prima radix cæterorum, superflue in quocumque toto constitueretur, & nullum supererit fundamentum ad illam defendendam.

8 Obicit sibi ipse Arriaga, posse produci à Deo substantiam aliquam nullatenus operatiuam compositam ex materia, & forma, & tamen hæc non esset radix cæterorum, quia non esset principium aliquorum accidentium, neque esset primum subiectum, cum supponeret materiam præexistentem: ergo ratio substantia neque dicit essentialiter esse primum subiectum, neque cæterorum esse radicem. Admittit Arriaga substantiam possibilem esse, & asserit illius formam rationem substantia participare, quia esset prima radix negatiuè, hoc est, quia non accideret primæ radici, seu quia non radicaretur in alia priori, quod sufficeret, ut non esset accedens, & consequenter ut non esset substantia, quia esset prima res, id est primò, & per se, & propter se intenta à natura, sicuti quælibet simplex substantia. Cumque videret Arriaga esse primam radicem negatiuè, non esse simpliciter esse primam radicem, addidit substantiam posse per disunctionem definiri, id, quod est prima radix cæterorum, vel quod ante se non habet aliam radicem. Neque aliquid inconueniens esse ait per disunctionem rem definiri, quando aliter non possumus rectam definitionem exhibere: vel aliter posse definitionem substantia tradi, substantia est ens non habens ante se aliam priorem radicem.

9 Si à substantia demas esse primum subiectum, & esse cæterorum radicem, difficile poterit illius essentia in hoc conceptu negatiuo non habendi ante se aliam priorem radicem defendi. Cur enim non dicemus modum vnionis habere ante se materiam, & formam tanquam radices, ex quibus oritur, quia vtraque illum exigit. Præcipue si de modo vnionis partiali per nutritionem acquisito sermo fiat, qui à forma substantiali producitur, & ab eadem exigitur ad perfectionem, & integritatem compositi quod constituit: ergo talis vnionis modus radicatur in forma: ergo adhuc negatiuè non conuenit illi ratio primæ radicis.

10 Virget eadem difficultas in substantia, quæ oritur ex prima radice, videlicet ex forma materia vnita, seu ex natura composita ex materia, & forma: ergo substantia adhuc

adhuc negatiue non est prima radix, siquidem supponit aliam priorem in qua radicatur: sed substantia est substantia: ergo ratio substantia non est prima radix adhuc negatiue sumpta. Respondet Arriaga num. 38. nos non cognouisse substantiam ratione naturali a priori, neque a posteriori, neque experientia aliqua, sed solum ex fide, ex qua tantum illius existentiam nouimus, & ita non posse rationem naturalem reddere, propter quam substantiam sit substantia, sed rationem ex fide desumendam esse, & sicut omnes quocumque modo definitionem tradant, illam ex fide substantia applicaret, sic ipsum primæ radicis rationem, in qua conceptum constituit substantia eadem fide substantia tribuere, assereretque esse complementum primæ radicis in ratione primæ radicis, licet ab illa pullulet, & consequenter primam radicem esse inadæquatam categoriarum. Non acquiesco solutioni, fateor enim substantiam tantum ex fide nobis esse compertam, ex eademque nos deducere esse modum substantialem. Verumtamen cum nobis non constet ex fide, quid sit substantia constitutum; non illud debemus assignare repugnans modo, quem ex fide substantiam esse nobis compertum est. Potius ex eo quod fide nouerimus substantiam esse modum substantialem, constitutum substantia debemus assignare non repugnans tali modo, & quod possit ratione naturali non contradicente tali modo applicari: sed constitutum substantia ab Arriaga assignatum non potest applicari modo substantia, quem ex principiis fidei substantialem esse deducimus, sed rationi naturali repugnat tale constitutum huic modo competere: ergo hoc constitutum substantia ab Arriaga assignatum, non est verum substantia constitutum, sed chimericum, & fictitium: ergo aliud nobis querendum est, neque possumus nos fide protegere ad defendendum substantia constitutum competere, cum ratio naturalis id contradicit, ex eo enim quod illi non competat, non inferitur substantiam non esse substantiam, quod esset id quod ex principiis fidei deducimus, sed substantiam non constitui, ut vult Arriaga, per hoc, quod est non habere ante se aliam priorem radicem, quod ego absque periculo errandi in fide verum esse affirmo. Constitutum hoc, non competere substantia probat ratio facta: substantia oritur ex natura tanquam ex causa efficienti, & materiali, quæ illam exigit: ergo substantia radicatur in natura: ergo supponit aliam priorem radicem. Ergo non habet constitutum substantia, quod assignat Arriaga, videlicet non habere ante se aliam priorem radicem. Ex hoc infero iuxta hæc principia non posse substantiam completere naturam in ratione primæ radicis, id enim quod non est radix, sed radicatum non potest radicem adhuc integraliter, seu complete constituere. Confirmatur. Non ex alio capite dici nequit, quantitatem non complere naturam, seu suppositum in ratione primæ radicis, nisi quia supponit aliam radicem, ex qua oritur, sed substantia similiter supponit aliam radicem ex qua oritur: ergo non potest constituere naturam in ratione primæ radicis. Dices substantiam supponere radicem incompletam, & quantitatem supponere radicem completam. Contra: non ex alio capite potest inferri quantitatem esse extra complementum radicis, quam supponit, nisi quia illam supponit, & in illa radicatur: ergo eodem modo dicendum esset iuxta hæc principia substantiam esse extra complementum radicis quam supponit.

§. II.

Propria sententia.

10 Substantiam ego vulgari definitione definio, ens per se, quam sic interpreto. Et clariorem conficio: Substantia est id, quod primario, & propter se intenditur à natura, id autem propter se & primario intendi dicitur, quod intenditur propter aliud adæquatè ab ipso distinctum; quod enim intenditur propter illud, cum quo saltem inadæquatè identificatur, propter se intendi dicitur, sic materia, & forma, etsi propter totum intendatur, à qua illarum quælibet inadæquatè distinguitur, propter se intenduntur, quia totum à materia, forma, & vnione non distinguitur, itaque substantiam definire poteris, id quod non intenditur propter aliud adæquatè ab ipso distinctum. Totum compositum constans materia, forma, & vnione esse propter se intentum à natura, nullus ex antiquis Philosophis negauit, est enim iuxta ipsorum sententiam primum, & præcipuum ens, propter

quod perficiendum natura instituit accidentia, & vitales operationes v.g. intellectionem, & volitionem mediis quibus viuens sibi consulere, & habere omnia requirit, tum ad ipsius conseruationem, tum ad ipsius integritatem, & perfectionem accidentalem. Formam non primario, & vltimum, & præcipuum ex eo constat, quod tam materia quam forma intentæ sunt propter compositum, ut illud ipsius inuenta sunt; propter eundem finem inuenta est vnionis modus, quia videlicet totum existeret non poterat sine illo, ideo ut existeret, & ut ex materia & forma resularet totum, quod est primum, & præcipuum intentum à natura datus est nexus inter materiam, & formam, quod posito totum necessarîo resulcat. Dixi modum nullum Philosophum ex antiquis negasse totum esse primario, & per se intentum, propter quod, in horum sententia reliqua accidentia sunt instituta, quod non iuxta omnium sententias ratum tradidi: ex his enim qui suppositum fide agnouimus distinctum à composito, quicunque non vulgari ratione ductus dicere poterit, id quod primario, & per se naturam intendit, esse suppositum, quia natura intendit ens completum, & perfectissimum absolute inesse substantia, cum autem compositum sit distinctum à supposito non sit absolute completum, sed compleatur à supposito non sit absolute completum, sed compleatur per substantiam, per quam vltimò constituitur suppositum; non compositum sed suppositum, dicitur vltimò, & primario per se intentum. Neque ex hoc inferitur non posse absolute dici compositum propter se intendi, quia compositum adæquatè non distinguatur à supposito, & ita etiam compositum intendatur propter suppositum, intenditur propter se, sicut dixi de materia, & forma quæ etsi propter compositum intenduntur, intenduntur propter se, vel saltem non intenduntur propter aliud ab illis adæquatè distinctum. Habemus ergo totum non intendi propter aliud, vel intendi propter suppositum quod non est intenti propter aliud adæquatè ab ipso distinctum, & materiam, formam, & vnionem intendi propter compositum: quod si intendatur propter suppositum, vltimò materia, forma, & vnio propter suppositum intenduntur, cum quo inadæquatè illarum quælibet identificatur, & ita nulla intenditur propter aliud adæquatè ab ipsa distinctum.

Ex his infero prædictam definitionem rectè materiam, formam, vnionem substantialem, & toti composito conuenire, quæ in omnium sententia sunt entia substantialem. Poterat tantum claudicare definitio, quia substantia, vel suppositum non conueniret, in quo non peccare, sed substantiam & ipsum suppositum includere sic suadeo. Habemus fide diuinam substantiam esse substantia, & suppositum esse totum substantialem: Sed nullum est caput ex quo possumus conuenire substantiam & suppositum non intendi propter se, aliunde habemus omnes entitates distinctas à substantia, quas substantiam appellamus intendi propter se modo explicato: rectè ergo dicemus substantiam, & suppositum conuenire hoc, quod est intendi propter se. Confirmatur: quodcumque sit constitutum substantia non poterit à priori, neque a posteriori ostendi de substantia, de qua tantum nobis constat principis fidei distingui à natura, & ex eis deducimus esse substantiam: ergo rectè actum erit cum substantia, si constitutum substantia assignemus, quod ex nullo capite constet illi repugnare, & necellum non est, tale constitutum querere, quod de illa positius ratione valeat probari. Affirmo ergo substantiam esse substantiam, quia intenditur propter suppositum, quod quidem suppositum intenditur propter se. Eadem ratione affirmo vnionem hypostaticam naturæ humanæ Christi ad Verbum esse modum substantialem, quia illa intenditur propter Christum, seu propter hominem Deum, qui homo dicit suppositum constans naturâ humanâ Christi, & substantia Verbi vnita per hanc vnionem hypostaticam, quæ se habet instar causalitatis, media qua substantia Verbi terminat naturam humanam Christi, & cum illa constituit idem suppositum, quod per se ipsam constituit cum natura diuina.

Probaui iam definitionem hanc competere omnibus entitatibus, quæ substantia dicuntur, restat probandum non conuenire alicui ex his, quas accidentia vocamus. In primis non competere alicui dispositioni ad formam substantialem sic probo Dispositiones ad formam equi intenduntur (idem dico de dispositionibus ad quancumque aliam

aliam formam) propter formam equi, & propter equum constitutum ex dispositionibus: sed dispositiones distinguuntur adaequatè à forma equi, & ab equo constituto ex materia, & forma ergo intenduntur propter aliquid adaequatè ab illis distinctum: ergo non habent rationem substantiæ. Ex hoc capite excludo à ratione substantiæ quantitatè, & omnes primas qualitates, quæ sunt dispositiones ad formam substantialem, & ad compositum substantialem. Excludo etiam omnes secundas qualitates, quæ oriuntur ex primis, quia si primæ propter se non intenduntur, neque propter se poterunt intendi secundæ, quæ ex primis oriuntur. Ex eodem capite qualitates omnes vitales à ratione substantiæ excluduntur, quia hæc intenduntur, ut perficiant viuentem in actu primo, quod supponunt, & à quo adaequatè distinguuntur. Impulsus, lucem, sonum, & alias huiusmodi qualitates eadem ratione inter substantias non annuero, quia omnes inueniuntur sunt propter substantiæ perficiendæ, vel ob alia munera obeunda, à quibus adaequatè distinguuntur, sic inueniuntur sunt species impressæ ut viuentis expressam valeat illis adiutum producere: lux propter substantiæ quod afficit, tum ut sit obiectum potentie visus, quod videatur, & ratione cuius alia obiecta videri possunt, & sic de quibuscunque aliis qualitatibus.

13 *Actiones & passionès à terminis distinctæ, institutæ sunt à natura propter terminum, ut hic mediis illis existentia recipiat, ergo intentæ sunt propter aliquid ab illis adaequatè distinctum, ergo non habent rationem substantiæ. Quod si actio, & passio à termino non distinguantur eandem naturam cum illo subibunt, & si terminus sit substantia, actio cum illo identificata substantia erit. Sic creationem Angelo identificatam, quam non repugnare ostendi in physicis, Controu. 13. Punct. 2. substantiam censo esse dicendam. Relationem transcendentalem à fundamento, & prædicamentalem à fundamento, & termino non distinguo, ideo eiusdem natura erit transcendentalis cum fundamento, & prædicamentalis cum fundamento & termino. Qui autem asserunt relationes prædicamentales esse accidentia superaddita affirmant non intendi propter se, sed resultare ex fundamento, & termino, ex quo capite sub prædicta definitione non comprehenduntur. Præsentia similiter intenditur propter substantiæ, quod afficit adaequatè ab illa distinctum, ut illud constituitur in debita distantia ad influxus necessarios ad suam conservationem recipiendos, & ad agendum, & patiendum: ergo similiter præsentia excluditur à conceptu supra assignato substantiæ constitutiuo. Duratio accidentis physicum non est distinctum à re durante, & in sententia, quæ defendit esse speciale accidentis superadditum eodem modo de illa, ac de præsentia philosophandum est. Sit ut præsentia non distinguatur. Habere tantum dicit extrinsecam denominationem, quibus clauduntur omnia accidentium prædicamenta, quorum nulli competit definitio substantiæ à me assignata, ex quo concludo optimam esse, si quidem competit omnibus entitatibus, quas substantias esse tenet Schola, & nulli illarum quæ inter accidentia recensentur.*

14 *Obiicies: sicut forma equi est propter equum qui resultat ex forma, & ex materia præsupposita, sic calor est propter hoc concretum calidum, quod resultat ex calore, & ex subiecto, quod ad calorem supponitur: ergo sicut forma equi est substantia, quia non est propter aliquid adaequatè ab illa distinctum, sic calor erit substantia iuxta nostra principia quia non est propter aliquid ab illo adaequatè distinctum, sed propter calidum cum quo inadæquatè identificatur, sicut forma equi cum equo. Respondeo negando primum antecedens, quia forma equi primario intenditur propter equum, quem constituit, calor vero non intenditur primario propter calidum, quod constituit, sed propter subiectum, quod supponit, calidum enim formaliter ut calidum, non intenditur propter se: sed propter subiectum, quod dicit pro materiali, in cuius gratiam natura constituit calorem, ut subiectum quod supponit, constitueret calidum, sic de aliis accidentibus, quæ instituta sunt propter substantias, quas afficiunt mediata, vel immediate, ut substantiæ perficiantur, & bene se habeant, vel in ordine ad se, vel in ordine ad aliquam actionem, vel passionem ipsarum.*

15 *Contra prædictam definitionem, & conceptum quem substantiæ adscripsi nullam difficultatem inuenio, quam*

Franciscus Quædo, Philosoph. Tom. II.

prædicta doctrina non præoccupauerit, ex qua facile erit quancumque dissoluere, constat etiam ex prædicta definitione quæ sit formalis ratio accidentis, eo enim ipso quod ens adaequatè diuidatur in substantiam, & accidens, & substantia definitur, id quod primario propter se intenditur à natura, seu id quod non intenditur propter aliud, à quo adaequatè distinguatur, consequens est accidens definiri, id quod intenditur à natura propter aliud à quo adaequatè distinguatur.

PUNCTUM II.

Quid addat natura supra suppositum.

Præcipua substantiæ affectio est substantia, ideo de substantia disputatur, cum de substantia disputatio instituitur.

§. I.

Terminorum explicatio.

1 *Opportet terminorum explicationem in hac materia præmittere, ut distincte nostra procedat disputatio. Natura est id, cui substantia contingit; natura dicitur totum resultans ex materia, forma, & vnione, etiam totum sit simplex principium primum operationum, cui reliqui modi, & cætera accidentia adueniunt. Substantia dicitur entitas complens, & perficiens naturam seu totum substantiale supra explicatum, de natura substantiæ, & effectu formali, qui ex illa confurgat dicā Punct. 3. Substantia hæc quando complet naturam completam sicuti hominē vel equum supposita dicitur, & suppositum constituit; suppositum enim dicit naturam substantialem completam substantiā terminatam. Si natura hæc rationalis sit, substantia non tantum dicitur supposita, sed etiam personalitas, & totum quod constituit non solum suppositum appellatur, quod est nomen commune substantiæ adaequatè includenti naturam rationalem, sicut includit homo, & irrationalem sicuti includit equus, sed etiam persona, quo speciali nomine gaudet subsistens completum rationale, si substantia naturam, seu substantiam inadæquatam perficit, neque supposita, neque personalitas dicitur, subsistens enim inadæquatam, neque suppositum, neque persona dicitur, sic rationalis animus in statu separationis non dicitur persona, neque suppositum, sed tantum subsistens, quia nomina, persona, & suppositum, naturæ tantum completæ accommodantur. Nec desunt aliqui qui modum illum quo afficitur rationalis animus in statu separationis reuocant substantiam appellare, sed modum perfectiatis dici volunt, sed immerito, animus enim rationalis in statu separationis subsistens dicitur, & substantia partiali gaudet, neque est ratio aliqua, quæ modum hunc loquendi reprehendat, illumque inducunt rationes omnes, quæ suadent modum afficientem naturam completam substantiam esse dicendam.*

2 *Itaque substantia abstrahit à ratione completæ, & incompletæ, & supposita contrahitur ad rationem completæ, abstrahit tamen à pura supposita, quæ afficit naturam irrationalem, & à supposita, quæ afficit rationalem naturam, & dicitur personalitas. Personalitas hæc dicit substantiam completam, & afficientem rationalem naturam. Eodem modo quo se habent substantia, supposita, & suppositum, se habent inter se subsistens, suppositum, & persona.*

4 *Hypostasis aliquando idem sonabat, quod substantia ideo recubant Patres in diuinis admittere tres hypostases, ne viderentur tres substantias admittere, iam verò nomen hypostasis pro eodem sumitur, quod suppositum, licet non raro sumatur non pro supposito in concreto; sed pro substantia, seu supposita, & in quacumque ex his duabus posterioribus acceptionibus sumatur, verè dicitur dari in diuinis tres hypostases, quia dantur tria supposita realiter inter se distincta, & tres subsistētē reatiue per quas hæc supposita cōstituantur. Inuenies aliquando apud Arist. hoc nomen, substantia, sumptū pro eodem quod existentia, quia Philopon substantiam naturæ superadditam non agnouit, cuius notitiam tantum ex mysterio Incarnationis assequuti sumus. Vleimō*

B b

ne